

Справи земні
Зоряна Зінь

Збірка «Справи земні» про буденне життя, про речі, що оточують нас. Часом ми не завважуємо того як живемо. Життя минає, стираються події, котрі творять саме життя і своє, і чуже. Важко усвідомити те, що навколо нас, це ми самі. У кожного свій біль, своя Голгофа. Чи ти ще зовсім юна особа («Сонячні зайчики», «Тіні ночі», «Білий метелик») й світ тебе не розуміє, чи ти не розумієш того світу, який навколо тебе. Життя прекрасне, скільки б не було тобі років варто йти до своєї мети («Справи земні», «Королева», «Фейс контроль», «Відьма», «Дарусині дзвіночки»). Коли втрачаєш віру у себе, у навколишній світ, коли біль душі стає нестерпним варто пам'ятати, що людина має велику місію у цьому шаленому світі, котру необхідно виконати, якщо не ти, то хто («Чубарики», «Покручі», «Чужа кістка»? Ніколи не забувати свого коріння, історії свого народу, бо той народ – це ми і це наша історія («Солодка картопля», «Сам на сам із світом», «Копали картоплю», «Карлики починають і ...»). У гонитві за щастям втрачаємо його («Пташечка»). Збірка про жіночу долю, про вміння знайти свою власну стежку у житті, про те, як не втратити себе самого й зберегти у собі людяність.

Зоряна Зінь

СПРАВИ ЗЕМНІ

СОНЯЧНІ ЗАЙЧИКИ

Маленькою дівчинкою любила ловити сонячні зайчики. Вони часто відбивалися від вікон протилежного корпусу інтернату на стелі їх спальні. Ловити зайчиків виходило під час після обіднього сну. Звичайно, що вона, маленька дівчинка не намагалася дертися по стінах тоді, коли всім потрібно було спати. Та й за непослух її б обов'язково могли покарати – посадити на весь день до темної комірки, що знаходилася у підвалі. А вона так боїться павуків. Дівчата ще й розказували, що там водилися щурі. А щурів вона не просто боялася, вони довгий час переслідували її у снах. Довго...

Пам'ятає, як її маленькою мама зачинила у сараї на кілька днів, бо гуляла із своїми друзями. Кинула їй кусень черстої булки й залишки «Кока-коли» і замкнула.

– Тільки писни – приб'ю! – такими були її слова.

Вдень Оксанка чатувала на тварюк і полохала їх якоюсь палицею. Та так довго вона не могла не спати. Їй тоді було лише чотири роки. Мама гостила

своїх знайомих кілька днів. Крики, галас, гучна музика приглушували її плач, на щось більше годі було рішитися, бо добре пам'ятає, як минулого разу її побили. Вона тихенько плакала й голосно стукала палицею об якогось старого баняка. Зрештою, дівчинка заснула. Прокинулася від того, що її щось лоскотало біля вуха, а потім щось хрумнуло й вухо страшенно заболіло.

– Ай! Аяй!! – зарепетувала Оксанка.

Вона кинулася на рівні ноги, махала руками, а її щось міцно тримало за вушко. Якось вона збила ручками те, що так міцно вчепилося у її тільце й побачила щура з вишкіреними зубами. Дівчинка затулила личко й стала несамовито верещати. Та й що з цього? Хіба хто міг вчути голос малої дитини? Коли музика лунала так, що її було чути й тут, у старому сарайчику, а сусідів у них не було, бо жили на краю селища. Тільки того, що тварина таки налякалася й втекла у свої закамарки. З вушка капала кров. Мала ще більше стала кричати й плакати. Коли нарешті матуся опам'яталася, то, мабуть, минуло днів зо два. За цей час щур навідувався кілька разів, але Оксанка вже не спала, була наготові й товкла палицею будь по чому. Ще довго по тому вона не могла спати, кидалася на ліжку, щось вигукувала й ридала до нестями, а потім засинала й могла довго не прокидатися.

– Та вставай вже, триклята дитино! – будила мама. – Підеш до бабусі. Вмийся й вбери чисту сукенку. Нечепура!

Хапонула дитину в цупкі обійми й ну чесати волосся. Не чесала, а висмикувала кучерики. Від матусі несло чимось таким смердючим, що вона, Оксаночка, відвертала своє личко.

– Що з вухом!? – гаркнула й продовжувала тягнути за волосся.

– Н-не-знаю, – поволі промовила Оксаночка.

– Гидота! Іди і помий вуха! Помийниця!

Дівчинка боялася рухати поранене вушко. Воно взялося струпом й нестерпно боліло. Прикрила волосячком рану. Мама чекала її на вулиці.

– Рухайся! Часу в мене нема!

Дорогою йшли мовчки. Оксанка ловила свіжий подих вітру, дивувалася білому світу й була щаслива, дарма, що прийдеться пережити ще одну неприємність: зустріч мами й бабусі. Колись вони жили всі разом: Тато, мама бабуся. А коли тато помер, то бабуся пішла від них геть, бо мама не любила її. Дім, у якому вони жили належав мамі. Бабуся часто плакала, а потім оселилася у знайомій їй платила їй гроші за проживання. Зараз Оксанка розуміє що до чого, а тоді... Ці зустрічі були завжди неприємними. Оксанка не все розуміла про що так сердито казали жінки одна одній. Мама сердито махала рукою і йшла геть, а бабуся тішилася своєю маленькою пташечкою.

– А що з тобою, рибонько? – ввечері спитала бабуся, розчісуючи її на ніч.

– Щур вкусив, – мовила рибонька.

- Як!?

Бабуся кинулася до світла з дитиною. Швидко стала збирати своє внука й відвезла до лікарні. Лікар навіть довго не оглядав розятреної рани, що гноїлася і зразу призначив операцію:

- Іншої ради не бачу.

Згодом маму позбавили батьківських прав і Оксаночка стала сиротою. Коли не стало її старенької бабусі, а за маму годі було й думати, бо жодного разу за останні два роки вона не згадала за донечку. Дівчинку віддали до інтернату. «Неповносправна»- такий вирок було написано на її лікарняній картці. То нічого, що вона лише трохи недочувала, її записали до школи - інтернату для глухих. Вивчила мову жестів, але хто буде звертати увагу на дитину-каліку? Оксанка вчилася як могла. Тиха година була таки тихою. Усі дітки лягали у свої казенні ліжечка, чомно прикривали оченята й спали чи лежали до того часу, поки їх нянечки не будили. Дівчинка ж заснути не могла, бо її тиха година не була вже й такою тихою. Часто вона чула, як директор інтернату сварив працівників, і веселощі колективу чула також. Щодня усі працівники збиралися за круглим столом і обідали. Їх обідні перерви нагадували мамині посиденьки з друзями, от тільки музики тут не було. Оксанка лежала і мріяла, інколи її мрії переривали веселі сонячні зайчики від вікна навпроти. Вітерець колихав вікно й воно рухалося, відповідно й зайчики стрибали по стелі, а Оксаночка ловила їх поглядом. Вона наперед знала куди помчить отой зайчик, бо за кілька літ такого «полювання» вона стала досвідченим мисливцем.

Після закінчення школи віддали їх на комбінат ліпити коробки під парфуми. Не чула цих запахів ніколи, але уявляла якими ж мають бути жінки, що купують такі дорогі парфуми. Ліпила б довго такі коробочки, але комбінат збанкрутував, а новий власник вимів усіх на вулицю, ще й поганою мітлою погнав з гуртожитка, дарма, що закон каже. Гроші- зараз є основним законом. Не знайшли правди ні у суді, ні у людей. Хто куди міг там і влаштувався. Пішла Оксана шукати долі та не знайшла. Батьківський будинок згорів і мама також. Си-ро-та! Тепер справжня си-ро-та і бомж! Влукала вокзалами. Таких як вона ганяли собаками, викликали на них міліцію. Випадок звів із добрими людьми- взяли мити вікна й підлогу. Глуха- це добре, не почує того, що не потрібно.

Тепер ловила сонячних зайчиків у вітрині великого магазину. За здоровенною шибою вирувало життя. Хтось проходив мимо й навіть не заглядав на широкі вітрини, щоб не розпалювати ні своєї уяви, ні своєї злості. Хтось зупинявся й заглядав через вікна у зал. Вона продовжувала ретельно ловити блиски сонця у власноруч вимитих вікнах. Терла шматиною скло й усміхалася життю. А воно вирувало навкруг усмішками молодих дівчат і хлопців, поважних панів і пань, веселої дітвори й Оксанка усміхалася сонцю, мружачи великі сіро- блакитні очі. Вона знає, що сонце не ділить людей ні на багатих, ні на бідних, всі під ним рівні, всіх гріє, усім дарує тепло.

Любила сонце, бо й воно любило її. Життя бігло струмочком. Оксанка геть подорослішала. Вийшла заміж. А от чи була щаслива коли-небудь, то навіть і не знає.

Весняне сонце заgravало із легким вітерцем. Молодь випурхнула на вулиці старезного міста. Вітер бавився з чубами молодиків, губився у кучерях дівчат, заплутувався, виривався із напарфумених пасм й зникав у вишині голубого неба. Білі хмари відбивалися у шибках вітрин й шибках вікон квартир. Пустун-вітерець заgrавав із кватирками, вигойдувався на скрипучих віконницях. Старезні кватирки ловили сонце й пускали сонячні зайчики в очі перехожих.

До блиску начищені вітрини відбивали ясно-голубе небо, ловили оті зайчики й пускали у глиб магазинів та кав'ярень. Місто ожило. Групи молодих людей прогулювалися й шукали нових знайомств.

– Диви! Якась красуня махає нам.

– Чому нам?

– Це, напевне, твоя знайома.

– А у мене знайомих серед модельок немає.

– Що ж так?

– Пхе, хлопці, це ж можна виправити!

Групка студентів зупинялася навпроти магазину. Дівчина у вітрині продовжувала махати до них рукою й усміхатися.

– Хлопці, так чия ж то знайома?

– Ха! То твоя напевне, а ти так вдаєш.

– Точно, це він на поліг прийти на цю площу.

– Та ну вас!

Вони глянули один на одного.

– Ну, що йдемо?

– Так!!! – дружно обізвався ватага.

Зі сміхом кинулися переходити дорогу. Підійшовши до вітрини, вони побачили, що дівчина просто мила вікно, вона ретельно протирала шибку й її рухи нагадували помах руки як заклик. Дівчина була зосередженою. Сонце відбивалося у шибці вікна через дорогу. Кватирка пускала сонячного зайчика на молоде змарніле обличчя й дівчина, примруживши очі, продовжувала терти скло. Хлопці голосно засміялися. Вона показала їм язика й махнувши рукою «Йдіть геть!» продовжувала свою роботу. Була сердита, бо не одна зграйка хлопців підбігала до вітрини сьогодні, а вона почувалася ніяково через їх реготи. Вітерець розгойдував вікно навпроти й сонячний зайчик ловив її обличчя й зазирає у сіро-блакитні очі.

Дівчина втомлено усміхнулася сама до себе: «Все, на сьогодні все!» Брала сьогоднішню зарплатню й рахувала на що може витратити ці гроші. «Пачка

макаронів, масло чи олія? Пів хлібини й трое яець! От і увесь заробіток!» Сьогодні ще так- сяк перебуде, а завтра? Де вона завтра знайде гроші? Стріпонула важкі думи й прошмигнула до магазинчика навпроти. А чого ж йти кудись? Вона живе поруч, у сусідньому під'їзді. Зручно сьогодні вийшло, з дому і на роботу.

Піднімається обережно темними сходами свого старезного під'їзду. Сходишки риплять з кожним її кроком. Тихо відкриває старенькі двері. Ще тихіше заходить до квартири й у коридорчику власного помешкання легка усмішка зникає й ховається десь на дні серця.

– Що, лахудро, прибилася додому!? – почувся голос її половинки, хм, половинки...

Колись це була її справжня половинка, принаймі вона так вважала. По шлюбі ще рік-два жили непогано. Вона вчилася, батьки чоловіка допомагали чим могли, а потім батьків нестало... Згодом він втратив роботу. Шукав і не знайшов гідної себе. Запив. І з цього часу все покотилося шкеребеть... Давно б покинула, пішла б світ за очі, але кому вона потрібна? Часом мріяла, щоб він ніколи не повертався із своїх загулів. А часом шкодувала його...Влаштуватися на постійну роботу не могла, але час від часу підзаробляла тим, що мила вікна, прибирала у квартирах.

– Де так довго вешталася!? – злісно засичав.

– Я на роботі була.

– На роботі! Я все бачив, на якій роботі ти була! Повія!

– Не смій так розмовляти зі мною!

– Я!? Не смій? – забелькотів чоловічий голос. – Та я тобі зараз як посмію!...

До неї підстрибнуло щось, що колись називалося чи могло б називатися чоловіком. Худе, бліде, з темними колами під очима. Воно, оце, тремтіло й плювалося. Його руки з посинілими пальцями й проштриканими венами потягнулися до її молодого вимученого тіла від постійного недоїдання й виснажливої роботи. Дівчина мовчки відступила до дверей.

– Стій, паскудо! Куди тікаєш!? Ти думаєш я не бачив як ти заgravала з перехожими? Та увесь день я спостерігав за тобою, зміюко! Гроші давай!

– Грошей немає. Я купила харчі, – її голос затремтів.

– Ти купила харчі!? А мені що?! Здохати!? Ти хочеш, щоб я здох?! Гроші давай! Лахудра!

З кулаками він кинувся на неї й повалив на підлогу. Бив мовчки. Ногами. Будь-куди. В живіт, голову, обличчя. Вона не кричала, не просила про допомогу. А хто прийде? Старенькі сусіди, які уже давно й забули як вона виглядає, бо бояться його. Він гамлесив ногами по молодому тілу й сопів як міх, а в сіро-блакитних очах застигали сонячні зайчики, що загубилися там ще за дня...

ПТАШЕЧКА

Молоденьке й тендітне дівча вирвалося із лабет сірої буденщини-віддаленого життя у горах. Воно крокувало незнайомими вуличками старезного міста. Сірі непривітні кам'яниці лякали дівчину. Атланти, що підпирали старезні балкони, й грації, що визирали з-за колон порталів, проводжали застиглим й байдужим поглядом оте довгоноге розгублене дитя природи. Вузька вуличка вихлюпнула її на широкий проспект, який заливало світло нового, щойно народженого, дня. Мокра бруківка блищала й видавалося, що це тихе плесо річки. Та ні, он стара двірничка мете посеред отого трайливого потоку. Дівчина зупинилася у повній розгубленості: «Куди йти?»

– Заблукала? – озвалася двірничка. – Поступати приїхала чи що? То спізнала, діти вже вчаться.

– Ні, – відказала досить сміливо. – Не поступати, на роботу!

Стара окинула поглядом співрозмовницю. Струнка й довгонога, світлі кучері перехоплені гумкою у пучок, на молоде пташеня, яке щойно вибилося у пір'я, схоже.

– Щось ти замолода, пташко, до роботи. Вже вивчилася чи що?

– Чи що, – нотки виклику пролунали у цій короткій відповіді.

– А-а-а, – потягнула стара, – не вступила, а додому не хочеться.

– Що там вдома! Нема дому! Сама тепер!

– Йой! – стрепенулася двірничка. – Горе яке! – перестала мести й підійшла до красуні. – Нікого не маєш?

– Не-е-а, не маю і не хочу!

– Так не кажи, не кажи, ще замолода, щоб таке казати, – й стала далі вишпортувати старим стертим віником сміття. – Я оно життя прожила щитай, а сама не є. То ніц жи без рідних, та люди навкруг, хіба не? – оглянулася на свою співрозмовницю, а та уже її не слухала. Йшла вздовж вітрин й заглядала у новий для неї світ. Хіба тій старушенції зрозуміти її? Хіба вона знає, як ото дибати до магазину кілометрів п'ять? Не-а, не знає! У широких вітринах бачила нове своє життя. «Вчитися! Пхе! Не буде вона мудохатися за партою! Не буде! Доста того, що школу скінчила! Доста!» Показала язика тій, що відбилася у широчезній вітрині, махнула старенькою валізою, а та легко злетіла вгору, що там важкого, нічого нема, бо з дому й нічого брати, дрантя купити за гроші, які заробить. «Добре, що мамка корову продала, а грошей не потратила! Добре! Тепер нехай шукають вітра в полі! Не верну! Не верну, нехай інші живуть там! Нехай інших товчуть і до роботи заставляють!»

Сонце било в очі, примружившись, читала вивіски на вітринах «Діамант», «Сніжинка», «Продукти», «Спорттовари», «Дитячий світ», «Інтурист». Скільки тут усього! Вулиці стали оживати, наповнилися галасом. Хто спішив на роботу, хто на базар, інші поспішали на навчання. Ох і приїхало по ту науку! А що та наука! Он, Ганька Максимова вивчилася і у школі вчителює! Зранку худобу поре, вдень із шмаркачами возиться, вчить доброму і вічному, а по обіді не гірш сільської баби вигляда: хустка під бороду, язик на бороду і по городах, як кріт, риється до вечора. Що з того що вивчилася й до скрині червоного диплома поклала. З дня у день таке щастя! «Не-е, не буду такою дурною! Не-а!» Стягнула гумку з волосся, воно розлетілося дрібними кучериками по спині й залоскотало тіло, всередені також залоскотало й тихо заскавчало, ніби цуценя там сиділо. «Чогось би та поісти,» – дівчина стала роззиратися. Зараз вона знайде ідальню й там пообідає. Казала Ганька, що за рубля можна дуже добре поісти.

Бризки фонтану грали на сонці різнокольоровими барвами. Торкнула несміливо тоту красу, підставила тоненького пальчика і од лоскоту широко засміялася. Заграли звабливо ямки біля губ, уста повні й соковиті, тугі, невицілувані. Подалася далі. На перехресті звернула у бічну вуличку, так легше не заблукати, повернула навпроти фонтану, отож не загубиться. Вивіски рясніли розмаїттям кольорів. Довга алея посеред вулиці затінена старими деревами. Тут роботи двірник має доста. Перші осінні клопоти. Спробуй вимести вулицю, коли постійно падає листя! Старий відпочиває на лавочці. Поряд така ж мітла, як у двірнички з проспекту. Затягується цигаркою й поволі випускає дим. Сонце лоскоче старого й загляда йому в очі, він мружиться чи то од яскравого променя, чи од задоволення від викуреної цигарки.

– Дядечку, чи не знаєте, де тут можна поісти? – це питання виводить чоловіка з блаженства.

– Йди просто, а вкінці алеї, з лівого боку, побачиш столову, – невдоволено проказав, аякже, зруйнували його світ. Нема такого, щоб дати чоловіку помріяти, не-е! Сплюнув під ноги, віника до рук і ну мести оте осоружне листя, що тихим дощем опада на землю. «Вдарив би раз добре мороз, випало б усе до крапельиночки, вимів би геть все і чистий спокій! Який то дурак понасаджував тоті дерева посеред міста! Мало парків чи шо!»

Ліворуч зогледіла вивіску «Їдальня N3». Швиденько перейшла вуличку й зникла за великим брудно-зеленими дверима. Нічого дивного не побачила там, за тими дверима. Схожа ідальня і в селі е, на тракторній, тільки там вона була раз чи два. Їдальня велика, у кілька разів більша за їхню. На кожному столику квіти й сільничка. Квадратні сірі столи й такого ж кольору стільці. Чисто. На кухні галасують кухарки, на касі заклопотана жіночка розкладає по комірках дрібні гроші. Кинула оцінюючим поглядом на русокоше дівча, що разом із старезно валізою притулилося біля широкого вікна.

– У нас самообслуговування! – гукнула через увесь зал.

Дівчина стрепенулася. Хіба ж вона така дурна! Вона просто не знає чи можна залишити тут свою ношу. Потім рішуче схоплюється, бере у руки валізу й прямує до лотків із іжею. Ставить на піднос друге: картоплю із котлетою, компот і булочку. Усе тягне до каси й нарешті тут розуміє, що чемодан їй буде назаваді.

- Шістдесят сім копійок! - голосно промовляє касирка. - Піди й постав свого чемодана, ніхто його тут не вкраде! Хіба там маш золото!

- Маю те, що маю! - з викликом кинула дівчина.

Подалася до сусіднього столика. Усі ж столи вільні. Відвідувачів катма! Уже коли доїдала, до неї підійшла касирка.

- На роботу приїхала?

- А що? - з викликом кинула красуня.

- Нічого, вже знайшла? - жінка присіла за столик.

- Не-а! - замотиляла головою.

- Маеш де жити? - знову запитала касир.

- Не-а, - уже тихо проказала дівчина.

- Може підеш до нас? Нам прибиральниці потрібні...

- У-у-, замотала головою, - я не хочу у прибиральниці.

- А що вмієш? Маєш спеціальність? Ні! Нічого ліпшого не знайдеш або прибиральницею тут, або двірничкою на вулиці, ну, ще посудомийницею тебе візьмуть.

Молоде та зелене не знало й що думати.

- Не дурій! Знайдеш роботу, то підеш звідси, а так хоч якась копійка й дах над головою. Думай! На це місце знайдемо швидко охочих: п'ятдесят рублів зарплати, місце у гуртожитку і їжа три рази денно, де таке знайдеш?

- Н-незнаю, - протягнула невпевнено.

- Не дивись, що тут мало відвідувачів, ще не вечір...

Отак двадцять літ протрубила у цій ідальні. Тепер вона нічим не нагадувала оте пташеня, що з гір спустилося у місто. Різного було тут. Мила підлогу у залі й на кухні. Коли виникала потреба, то допомагала готувати. Днювала й ночувала на роботі. Копійку заробляла. Спочатку на квартиру хотілося зібрати, бо гуртожиток то лише назва гучна. А насправді клоповник. Кого тільки тут не було! Щодень галас крик, бійки, поножовщина. Тікала на роботу. Тут хоча б сховатися можна було. Шукала інше житло. А воно ж гроші коштує. Знайшла неподалік бабульку, що куток здавала, у прибудові до старого будинку. Тепер якимось можна жити було. Правда, вреднюща старушенція знайшлася. Та пані Ірина, касирка, навчила піддобрюватися до старої карги: щодня чекушечку носила, то й та прихилиться до пляшечки поки усього не висмокче й дріма у кутку. О, та горілка добре виручала молоду жінку! Буквально давала їй життя. Наловчилася красунечка наша горілочку з-під поли продавати. А що. Так усі в їхній ідальні робили. Кожна приносила із собою таке добро. А потім, ввечері, продавали захмелілим чоловікам. Добре тоді торгувалося!

Стара згодом вмерла й квартира залишилася їй. Маленька незручна та своя. Щоб пройти до кухні, то потрібно було спочатку перейти кімнату, у кутку кухні відділила пару метрів під санвузол, звела нову стіну і кімнатка стала крихітною. Усе ж на вулицю уже не бігала. Яка там ванна! Про що казати! Добре, що на роботі душ! А їй скільки там потрібно. Усе на роботі пропада! Тепер вона касирша тут! Тепер її слухають усі. Вона знає, що краще готувати, коли й що виставляти. Білий-білісінький накрохмалений фартушок, така ж корона на високій копиці волосся, яке майстерно викладає щодень перукар, який приходить до неї на роботу зранечку. Пальці у перстенцях. У вухах коштовні сережки. Чи впізнав би тепер хто у ній ту несміливу дівчинку із села, що втекла од матері-батька, одцуралася од гір?

– Пташечко-голубочко, – не раз і не два звертається до неї черговий відвідувач, – налий у борг, віддам усе до копійки, а хоч то можеш у заставу годинник узяти...

Отак багатіла потроху. Сім'ї не мала. Надивилася на отих мужиків і плюнула. «На ніч знайду, а жити для когось не стану. Годуй, обпирай, одягай, ще й трясися над ним чи від нього! О, ні, дівоньки, не для мене таке щастя!» І жила у своє задоволення. Життя ж бо таке коротке! Курорти, гучні компанії. Думала квартиру продати, мала ж гроші, щоб іншу прибрати, та не судилося. Ціни бабахнули, що куди там! А потім це хлібне місце приглянулося комусь. Саме так, бо на ідальню хлинули перевірки одна за одною. А ті перевірки грошей коштують! Раз трохи у тюрму не потрапила, відкупилася, немалою сумою, ой, не малою! Та що гроші, заробить ще! Іншого життя уже не бачила.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (<https://www.litres.ru/zoryana-z-n/spravi-zemn/?lfrom=362673004>) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.